

GAZETA TRANSILVANIEI

PROPRIETARĂ: ASOCIAȚIUNEA ASTRAȘOV
Apare de două ori pe săptămână prin teza
comitet de redacție.
Atelierele tipografiei „Astra” If. I.
Pagini 4-6-8 Lei 3.

STEAG INDICAT LA
1938
GHILBARȚIU ȘI SFINȚIT DE LUPTELE PURTATE SUB CUTELE LUI
DE ATAȚIA URMAȘI, ÎN FRUNTE CU MUREȘENII

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BRASOV.
B-dul REGELE FERDINAND Nr. 12 T.F. 1513
Abonamentul anual lei 300 Autorități și Societăți lei 60
Anunțuri și reclame după tarif.

Nr 1

Inreg. Trib. Braș. II No. 6. II. 71/942

Sâmbătă 1 Ianuarie 1944

Anu 107

Gând bun'e Anul noi

de V. Brace

De trei ani și mai bine celntău
gând al nostru se îndreaptă și frații
rămăși în noapte, spre frații înănași.
Lor li se cuvne și în ac prag
de nou an mărturia nestrămută noas-
tre credințe că flecare clipă ce cece ne
apropie de ziua dreptel reparați. Inșăși
existența neamului nostru este funcție
de acea zi. Pentru noi nu este ba de
spații în litigiu, de ambiții deicerire
sau de aște arbitrare. Este vortde fi-
nța neamului.

Pe când noi luptăm pentruceastă
existență a neamului, care nu poate
concepe despărțită de gila în carae-am
format, așii vânează cal verzi peereși,
nutrind usuri milenare.

Situația în care se găesc și iml
sugerează un altceca înnoștă și pucic
for chefuri. Obicelul cam așa se pucic
de monopolizatorii culturii europi, ne-
intrecuți în așa zisul lor „tempo de
petreceri:

Când lăutaril stau gata-gaii să-și
dea duul de oboeală, în timpunul
chef rimat de un dans violu pe nse,
între cbburl de oglinzi și pahare, lse
lpește în frunte jumătatea unei banone,
a cărelealată jumătate rămâne chezde
în buzunarul amfitroinului.

Atfel stimu'ați lăutaril cântă
zel spdit, conștienți că, de nu vor fi p
placul stăpânului, nu-și vor primi răs
plata, jumătatea, de bancnotă rămasă în
buzur.

În tot ce fac, în tot ce zic ei, eu
văd căzi acea fluturare de bancnotă.

Vol nu ne-am dobândit pământul
prin cte de donațe. Noi suntem copill
pământului nostru. Am crescut din el ca
machidin holde, ca stejarii din codri.

De mil de ani strămoșii își dorm
somni în gila pe care au munci-o din
greu și au apărat-o cu cinste. Din acest
pământ ne-au răsărit credințele, ne-au
înflot nădejțile și ni s'au scuturat a-
tâte ulse. Dreptate am avut puțină.
Obli multă. Luptă și suferință.

Dar despărțit de frontiere onenești,
hărțit de împărății puternice, vânduți
și vânduți pe la soroace, noi n'am înce-
tat în clipă să fim un singurneam,
problema o singură limbă și să ne în-
tea luăm un singur Dumnezeu.

pentru aceea și credința noastră în
aceas pământului Transilvareii este
năle nedespărțită, după cum oedem și
în integrarea Transilvareii noas-
tră în estinul românismului de retutin-
de și fraților vremelnici înrcați le
trimite o caldă urare și o strămoșească
îmbărtare: mult a fost puțin a
rămas.

Nu aduce anul...

de
Ion Colan

Fiindcă n'am prorocit nimic
altădată, n'am fost surprinși, rupând
ultima filă din calendar, în atitu-
dine de om cu speranțele ajunse la
scadență fără a fi împlinite.

De altfel, literatura aceasta de
ocazie cu periodicitate fixă, cu bi-
lanțuri bancare sau de societăți
anonime încheiate la 31 Decemvrie,
are în ea ceva sec-financiar, util în
administrație, dar fără conținut
când e vorba de sufletul oamenilor
și al națiunilor.

Căci nu aduce anul, ce aduce
ceasul.

Pot trece peste noi ani grei și
sterpi, putem fi puși în cumpăna
iudoielilor orișând, iudecările ne
pot fi răsturnate de evenimente,
fără ca ceasul pe care-l așteptăm
să-l poată opri cineva a bate atunci
când îi va veni vremea.

Pe hârtie orice socoteli se pot
încheia fără noi. Am putea cita și
exemple, dacă n'am ști astăzi că
unul din directorii întreprinderii
zace într'o închisoare și își așteaptă
osânda. Și atunci te întrebi: Ce
valoare pot avea lucrurile omenești,
dacă la temelia lor apele au măci-
nat dreptatea care nu poate fi dră-
măluită? Cum își închipuie cineva
că noi putem crede în veșnicia unor
articole parafate frumos, câtă vreme
n'au trebuit să treacă decât ceva
mai mult de trei ani, ca neiertătoa-
rea justiție eternă să constate că
una din semnături era așa de gro-
solan falsă?

Cu atâta indecență a ajuns în

publicitate această descoperire, în-
cât n'a fost posibil nici prietenilor
să-i dea lustrul pe care împrejură-
rile l-ar fi pretins.

E prima și pentru noi cea mai
de valoare constatare din multele
petrecute în 1943.

Mișcarea fronturilor aparține
strategiei militare și raporturilor
de forțe. Pe Nipru, pe Don sau pe
Volga, la Krivoirog ori la Stalingrad,
fronturile se rup și se refac. Va
câștiga cel ce va avea ultimul ba-
talion cu respirația întreagă spre a
da lovitura adversarului.

Acolo așa va fi.
Dar victoria, clasică victorie,
reprezentată plastic prin gladiato-
rul cu piciorul pus pe grumazul ce-
lui învins, așteptând doar semnul
Cezarului spre a curma viața
prăbușitului, această victorie e
încă departe. Unii vorbesc de 1944,
alții de 1945. Nu, noi nu putem
face afirmații, câtă vreme cei
ce au alte elemente de judecată
se feresc a le face. Un lucru e si-
gur: pe un soclu de nedreptăți Vic-
toria va fi o biată paiată pe care
neamurile o vor răsturna, așa cum
s'a întâmplat altădată cu statuia lui
Arpad de pe Tâmpa brașoveană.

La început de An Nou povestea
cu bolovanul simbolic de pe Tâmpa
se ridică la valoare de lege etică
pentru un neam. Asta în ceea ce
ne privește.

Și nu este neapărat nevoie ca
nedreptatea să fie concretizată prin-

Vecinii

de A. P. Bănuș

Dacă în ideile și acțiunile lor oa-
menii s'ar lăsa conduși exclusiv de ra-
țiune, împlinind, mic și mare, sfintele
porunci ale lui Isus Hristos, toți vecinii
din lumea asta ar trăi în pace și bună
înțelegere, iar frățeștile noastre năzuințe
umane, învingând păcatul, suferința și
mizeria, ar înfrunghia în complexul lor
o armonie paradiziacă.

Dar cum, din nenorocire, în majo-
ritatea cazurilor litigioase dintre ei, oa-
menii se călăuzesc de înguste instincte
primare, de oarba și ciocotitoarea pa-
siune, — megieșii din toate continen-
tele pământului se găesc în perma-
nentă stare de războiu moral, național
și economic, — situație anormală, jal-
nică, aproape patologică, ce contrazice
cu înverșunare dictonul Leibnitzian și
face ca biata noastră planetă să nu
pară de loc „cea mai bună dintre lumile
posibile ale Universului“.

Avem impresia profund dureroasă,
că orgoliosul calificativ „sapiens“, con-
ferit speciei noastre de-o căoșivă bună-
voință, înseamnă în realitate o multi-

Continuare în pagina 4 a

tr'o statuie trasă în serie, noi fiind
tot atât de sensibili și la nedrep-
tățile parafate, tot în serie.

Să dea Dumnezeu ca înțelep-
ciunea conducătorilor de popoare
să strice ce a fost rău făcut — îi
vom ajuta și noi la aceasta — și să
facă bine ceea ce împrejurările, in-
teresele oportune și falsa informa-
ție i-a îndemnat altădată să strice.

Noi rămânem în vechile tran-
șee și în anul ce vine, dar nu ne
putem transforma în surori de ocro-
tire pentru rănilor altora, înainte de
a ne bandaja propriile noastre răni.

E o simplă și cinstită necesi-
tate de profilaxie națională.

Intemeietori ai învățământului
nostru național

Mitropolitul Andrei Șaguna

de Prof. I. Matelu

I.

În fresca marilor creatori de școală
și cultură românească figura genialului
mitropolit dela Sibiu se înalță coplesit-
toare, ca și în celelalte domenii de
viață națională, prin realizări uriașe,
care i-au asigurat o glorie inegalabilă
în istoria neamului nostru de dincoace
de Carpați.

Sigur de darurile sale divine, ca
și de chemarea imensă ce-l aștepta în
Transilvania umilinelor românești, Șa-
guna s'a impus contemporanilor cu au-
toritatea fascinantă a stăpânilor de

furtuni și făuritori de biruințe, care nu
vin aduși de buciumul durerilor sau de
trâmbița bucuriilor, ci sunt trimiși,
peste voia oamenilor, de părintele mi-
lostiv al țării lor albaștre.

Minte smulșă din luminile eterni-
tății, capabilă să cuprindă în lentilele
ei de uimitoare limpezime tot viitorul
unui popor, care-și scutură, prin vol-
bura dreptății naționale, iobăgia vea-
curilor negre, Șaguna înțelesese foarte
repede, că în contingentele politice ale
epocii sale, neamul românesc din Tran-
silvania nu-și va putea realiza năzuin-

țele lui sfințe, decât sub scutul Bise-
ricii strămoșești.

În cadrele acestei instituții tradi-
ționale, care ea însăși avea nevoie de
o desrobire, urma să se afirme și noua
organizare a învățământului național, cu
toate așezămintele cerute de impera-
tivele unei sigure prosperități culturale.

Plecând dela această concepție
programatică a școlii condusă de bise-
rică, isvorită nu din ambiții clericale
perimate, ci din conștiința superiorității
ei educative și a legăturii ei organice
de secole cu sufletul neamului româ-
nesc, Șaguna va desfășura dela început,
pe un plan larg, acțiuni însuflețite spre
a dobândi simultan o Mitropolie auto-
nomă și o școală confesională scutite
de orice influențe străine.

Dacă pentru reînvierea celei din-
tăiu a trebuit să poarte lupte gigantice,
timp de peste 20 de ani, în schimb

Bunul simț

de S. Tamba

Dicționarul lui L. Șăineanu dă ca expresii echivalente ale bunului simț: *dreapta judecată și mintea sănătoasă*. E prea puțin. Noțiunea bunului simț e mult mai cuprinzătoare.

Omul cu bun simț:

Păstrează distanța cuvințioasă față de cei superiori lui și respectul față de semenii săi. Nu tutue pe toată lumea, chiar pe cei mai în vârstă decât el. Iși cunoaște vârful nasului.

Nu se infige unde nu-i este locul.

Ascultă și face câtă vreme vorbește altul, stăpânindu-și mâncărimea de a vorbi el și așteptând până ce acesta termină ce are de spus.

Nu caută să micșoreze bucuria semenului său, nici să-i mărească durerea, suferința, prin atitudinile, prin vorbele sale. Nu râde la ocazii de tristețe (înormantări, nenorociri) și nu plânge în casa celui care are zi de bucurie.

Nu își afișează mereu persoana și meritele sale.

Nu sfidează cu bunăstarea sa mizeria altora, nici durerile altora cu fericitatea sa.

Se ferește de-a atrage atenția lumii prin felul de a se îmbrăca, de a se manifesta: prin răs șgomotos, gesturi dezordonate, conversații ostentative spre a fi auzit cât mai departe.

Se întinde numai cât îi este plapoma.

Iși dă în fiecare moment seama de proporțiile sale în raport cu ale altora.

Nu se amestecă în tărățele celor cu năravuri de rămători.

Nu-și face toaleta în locuri și localități publice.

Când cei mai buni fii ai neamului său mușcă țărână străină în chinuri cumplite, nu se preocupă, în public, de toaleta, de „riduri” de vopsele, de „machiajuri”, „demachiajuri”, coafuri și metode de-a prinde pe bărbatul dorit.

Cu bunul simț te naști, dar prin cultură, prin educația voinței, îl poți și câștiga, dacă nu l-ai moștenit. Cei cărora le lipsește, dau dova că n-au „cei șapte ani de-acasă”, nici cultura pe care de obicei o afișează.

Oamenii cu bun simț formează elita sufletească a unui neam.

Posta redacției

Ion C. Onifret. Poeziile trimise nu se pot publica.

Anul literar 1943

de Aurel Marin

Anul ce s'a scurs a însemnat pentru literatură un popas din cele mai rodnice și la aceasta a contribuit, fără îndoială, liniștea acordată de războiul îndepărtat destul, ca să nu mai aibă influențe imediate, la fruntarii.

Scriitorii se pare că, dându-și seama de lungirea dincolo de așteptări a conflagrației actuale, s'au recules și au purces din nou la drum, cu nădejdi nouă și pentru scrisul lor, și pentru neamul lor.

Am putea deosebi trei compartimente mari în care se înscriu preocupările anului: a) al literaturii obișnuite, fără contingențe cu realitatea momentului, b) al literaturii de război și c) al literaturii privind soarta refugiaților ardeleni.

Evenimentul literar al anului este constituit de apariția volumului al doilea din *Opere de Mihail Eminescu*, în îngrijirea criticului *Perspicacius*.

Iată un exeget care-și cinstește deopotrivă subiectul și scrisul, printr'o muncă laborioasă, de cărturar de vechi tradiții, despre care am scris într'o cronică anterioară.

D-l *Mihail Sadoveanu*, cu cele trei compacte volume ale romanului *Frații Jderi*, apare același cuceritor povestitor al cărui stil, pe măsură ce anii se rostogolesc mai mulți peste fruntea căruntă a autorului, este mai fermecător ca niciodată.

Editura Fundațiilor Regale a tipărit, în continuare, volumul III din *Opere* de același.

Evadând, deocamdată din roman, d-l *Liviu R. Breanu* ne prezintă în *Amalgam* o serie de studii ce se citește cu un susținut interes.

Cel mai fecund romancier al epocii, d-l *Ionel Teodorescu*, trasează firul romanului *Tudor Ceaur Alcaz* în al patrulea volum intitulat *Frunză*.

Obositor pe-alocurea, romanul însă e mărturia aceluiași stilist strălucit, a cărui frază melodică a cucerit de mult un public numeros și de calitate.

Explorând lumea aviatorilor, d-l *Radu Tudoran*, într'un bogat volum, *Anotimpuri*, amintește de excelentele calități din neuitatul *Un port la Răsărit*.

E, în această stufoasă carte, un ochiu care prinde, cu egală putere, trăsăturile de caracter ale oamenilor ca și vieța tumultuoasă a orașului, a orașului mare care atrage, reține și înăbușe. Descrierea Bucureștilor, în continuă prefacere, paralel cu o lume în prefacere civilizatorie la fel de rapidă, e dintre cele mai remarcabile.

Un roman de adânci probleme sufletești, care rămâne însă a fi continuat pentru a se întregi acțiunea de dramatică desfășurare e *Mântuire* de d-l *Octav Suluțiu*.

Soarele răsare noaptea de *Mircea Streinu* confirmă încă odată pe scriitorul în continuu sbucium, oscilând între poezie și proză.

Scriitor bizar, de realizări parțiale, d-l *Dinu Nicodim* participă la o lungă *Revoluție* de care cititorii se pare a nu se fi entuziasmat.

D-l *Eusebiu Camilar*, după ce a debutat cu un mult discutat roman-miniatură, *Cordun*, descrie, în *Prăpădul slobodei*, o vieță de încrâncenate realități, din provincia română dela Est.

O crimă de *C. Ardeleanu* e o carte slabă. Fraza lipsită de culoare, didactică.

Un roman de atmosferă care impune este *Beznă* de d-na *Ioana Postelnicu*.

O rară povestitoare, neîndeajuns de cunoscută, d-na *Elena Mătasă*, publică *Soare Răsare*, povestiri cu subiecte japoneze.

D-l *Damian Stănoiu*, făcând destule concesii gustului public, face mărturisiri interesante, în *Preot fără voie*.

Un volum de nuvele admirabil construite prezintă d-l *V. Papilian* în *Manechinul lui Igor*, iar d-l *Ion Pașu* un volum de *Insemnări simple*.

D-l *Emanoil Bucuța* continuă luminioasele-i evocări în *Pietre de vad*, vol. III.

Pitorescul lumii de mahala e redat, câteodată și cu grosolană lui, de *Sărmanul Klopștok* (*P. Mihăescu*) în *Fectorul lui Nenea Tache Vameșul*.

Conferința d-lui *T. Argezi* despre *Eminescu* a apărut în nouă ediții la *Vremea* și continuă să ridice comentarii în jurul procesului de creație.

Un tânăr romancier care se afirmă este d-l *N. Papatanasiu* care anunță o întreagă serie de romane.

Timid, a încercat să reintre în actualitate romancierul *Cezar Petrescu*.

Vieța poetului *Hrisoverghi* este bogat descrisă de *Th. Rășcanu*, scriitor cu real talent în ce privește descrierea trecutului.

Cărțile cu literatură de război sunt mai puține, mai firave și dintre ele nu putem reține mare lucru.

În schimb literatura refugiaților s'a îmbogățit cu o carte de valoare, *Dincolo de pădure*, de d-l *Emil Giurgiuca*, în care nădejdiile unui neam întreg sunt reflectate în versuri înaripate ce dau mai departe, în alt ton, dar cu talent, pe naționalistul *O. Goga*.

Paralel cu literatura originală, au apărut o serie bogată de traduceri și, în această privință, nu știm ce editură am putea cita mai întâiu.

Lăsând la o parte editurile vechi, vom remarca activitatea cu totul excepțională, atât referitoare la calitatea traducerilor cât și la eleganța tipăriturilor, depusă de *Casa Școalelor, Publicăm, Gorjan, Serisul Românesc-Craiova și Naționala Gh. Mecu*.

Poezia nu a fost mai puțin bine reprezentată și despre *Virgil Carianopol* cu *Poeme de pe front*, *Emil Micu*, cu un volum având titlu similar, *Lucian Valea* cu *Intoarcearea lângă pământ*, *Petre Bucșa* cu *Cetini mho rite*, *Emil Giurgiuca*, etc. am scris la timp.

Vom remarca, dintre celelalte volume apărute: *Grohotis* de *C. Munteanu*, un volum de poezii tradiționale.

Continuarea în pagina 4-a

PREDICI ÎN PUSTIU

Durere fiziologică

Singura durere fiziologică, după opțiunea medicală de până acum, a durerii mamelor în nașteri. Iată că noi ale științei sunt pe cale să dă-șe această credință.

Profesorul *Widmark* dela *Universitatea din Lund (Suedia)*, susține într-o anle pe care o duce dela 1938 în- că asistăm la o disarmonie tot pronunțată între capul noului născut colul vaginal și uterul al mamei. Creerul ar fi mereu în creș- Omul vechiu cel de *Neanderthal* fi de 1400 cm. cubl, cel de *Neandron* de 1500, iară vestitul saplens de 1550 cm. cubl. Marel mist *Broca* constată că volumul lului *Parisianului* de azi este cu m. cubl mai mare decât al celui vâlt în sec., al 14-lea.

De aceeași părere este și prof. *Mo dela Viena*, că anume creerul teste în continuă dezvoltare. Dacă au lucrurile, concluzia este ur- rea: Deoarece nașterile de azi adepărtat tot mai mult și mai mult qterile naturale normale. Prin fapt noli născuți an un cap din ce final mare, durerile prea mari ale nor ce nasc în zilele noastre nu nat pur fiziologice, mai ales la ce nasc pentru prima oară, și decl sâdicare medicamentele anestez- are să supprime sau cel puțin să neze durerile la naștere.

Eu unul nu cred în teorii de as- teraștințifice. Natura nu va pro- dîngură nictcând astfel de disar- m dar dacă mamele viitoare beau și fca și joacă cărți la răd cu bâr- bi- natural să se cauzeze astfel de gti care trec din ce în ce mai mult dizologic la patologic. De ce se cea astfel de disarmonii mai ales în zile mari și nu la sate? Fiică este ja o disarmonie întreagă la oș intratic, moral și intelect, cum am mai am în multe predici de ale mel.

oraș trecând de vârsta maturi- tă. Et bărbatul și mai ales femeia nețizez educația fizică sănătoasă — na ble zis mișcare n liber, și negli- jază educația forțelor morale; vo- ita, crățenia gândurilor, credința, spe- anța, răbdarea, suportarea senină a durerilor trupesti și sufletești.

Tut durere fiziologică va rămânea n vechi vechilor durerii nașterii, dar va trebui să rămână și vieța mamelor în cadrele fiziologiei strămoșești.

Dr. M. Suciu-Sibianu

NOI nu avem subvenții dela nimeni.

pentru școală el a știut smulge pas de pas victoriile care datorită eforturilor proprii, l-au dus mai repede la organizarea generală a învățământului românesc din Transilvania. Spre a ne da seama de importanța acestor realizări superbe să nu uităm, că la venirea sa în Transilvania *Șaguna* a găsit o situație nenorocită, consecință funestă a robiei feudale ce ne sugruma fără milă, exprimată în disprețul pentru o Biserică abia tolerată, în despoierea ei de chivernisirea propriilor sale fonduri, în subordonarea școlilor ortodoxe inspecției supreme a episcopului catolic maghiar, și în fine în condamnarea poporului românesc la o dezolantă inferioritate culturală, prin neadmiterea decât a unui curs clerical de 6 luni și a altuia de 6 săptămâni pentru învățători la sediul Episcopiei din Sibiu.

Șaguna trebuia deci să se trans-

forme într'un adevărat vrăjitor — cum spusese odată el însuși — spre a face să țâșnească izvoarele luminii peste tenebrele dureroase din văile Ardealului. Numai o energie fără seamăn ca a lui se putea angaja, cu sorți de izbândă sigură, la această operă de titan ce se cerea implinită în toate, dar absolut în toate compartimentele de manifestare a neamului nostru.

Căci să nu uităm, că *Șaguna* era și conducătorul politic suprem al Românilor din Transilvania, demnitate plină de cele mai grele răspunderi, pe care iscusința lui diplomatică le-a purtat cu strălucire neîntrecută. El i-au reclamat o parte așa de considerabilă a vieții, încât înfăptuirile lui masive și numeroase de pe celelalte tărâmuri pot fi socotite, fără exagerare, ca adevărate minuni.

Din seria nesfârșită de acțiuni

sonale, care s'au succedat năvalnic în curs de 27 de ani, sub cele mai variate înfățișări, vom spicui numai câteva, menite a caracteriza în linii mari o personalitate providențială și o activitate de cea mai singulară rodnicie națională.

*

În cel dintâi sinod eparhial din 1850, *Șaguna* expune problema învățământului și măsurile provizorii ce le luase în anii precedenți. În spiritul lor adunarea votează câteva rezoluții de însemnătate istorică și anume: Școala clericală, al cărei curs a fost ridicat dela 6 luni la 1 an încă din 1846, se prefacă în *Institut teologic-pedagogic*, urmând să fie organizat la fel cu seminariile. Prin dărnicia credincioșilor erozitatea lui *Șaguna* se achiziționează în scurtă vreme, două imobile

frumoase, în care se instalează *Seminarul* și *reședința* episcopicească, păstrând până astăzi aceeași destinație.

Sinodul hotărăște să se intervină la guvern pentru restituirea fondurilor bisericăști administrate de stat, și pentru suprimarea controlului școlilor ortodoxe de către episcopul catolic, acest drept revenind exclusiv clericilor din Sibiu.

Protopopii sunt înstituiți în eparhia districționali și directorii ai școlilor imari la care sunt obligați să funcționeze o învățători toți clericii mai înaint de fi hionții pentru parohie. De asemenea se stabilește și lista oficială a munituale și didactice în număr de 100 să fie introduse în școlile satești.

Paralel cu aceste măsuri, Șaguna se adresează apoi Împăratului ca în vetea numărului mporului omân să înființeze

Stipendii și burse

de I. Gârbacea

Prof. la Academia Comercială Cluj-Brașov

Când anul trecut am vorbit despre Ioan Alduleanu, acest luptător de seamă, fost organizator la prima adunare națională legislativă ardeleană la Sibiu în 1863, am arătat că a învățat carte în Blaj fiind ajutat de „tipăii” vladicului Maior. Unchiul său, protopopul Baiu, a rugat pe episcopul de atunci al Blajului să-i dea și lui pâine, că o va răsplăti prin munca pe care o va depune în serviciul neamului.

Și Alduleanu și-a plătit acest ajutor.

Dacă nu murea în floarea vârstei, la 1870, în același an și în același loc cu Eftimie Murgu, de sigur aportul lui național ar fi fost și mai mare.

Am încercat cu acea ocazie să arăt deosebirea enormă ce există între stipendiu și bursă, mai ales că primul a ieșit din circulație dela unirea cea mare.

Dar ce era un stipendiu?

Nu era un simplu ajutor de studiu care se da la elevii lipsiți de mijloace, ci era o primă de încurajare pentru elevii eminenți. Dintr-o clasă clasică a dat-o Șaguna: „Stipendiu nu are nimic de aface cu sărăcia”. Deci nu un ajutor, ci o consacrare.

Când părintele canonic Gheorghe Mureșanu dela Matfinul Mic a avut curajul să telegrafizeze nunțului apostolic faimoasa telegramă de protest contra episcopiei de Hajdudorog, toată lumea se întreba de unde atâta curaj. Explicația era simplă: fusese distins cu un stipendiu din „Fundațiunea Bejan” în anii de studiu Iată ce telegrafia el reprezentantului oficial al păpăliei la noi:

„Ne vom păstra și apăra limba și credința strămoșilor până la cea din urmă picătură de sânge împotriva îndrăznelii necruțătoare a bulei papale, „Cristi fideli graeci”.

Și a făcut închisoare pentru aceasta.

Părintele Dăianu într'un recent articol ofta după vremurile studenției sale de acum 50 ani și după atmosfera de înalt spirit de solidaritate și luptă românească a generației studențești de atunci.

Insăși această oftare e semnificativă.

Eu am spus-o anul trecut, că mare greșală s'a făcut crezându-se că bursele pot înlocui stipendiile. Sunt zece ani încheiați de când lupt pentru reintroducerea lor și trebuie să admit că ziaristul Isaia Tolan, care a încercat a mă ajuta în strădania mea, a avut dreptate când a afirmat că lupta mea „a rămas fără ecou”.

Fără ecou; m'a durut cuvântul, dar e adevărul. Urmările s'au văzut.

A fost și această chestiune una din iluziile cu care ne-am adormit în ultimul sfert de veac că „Statul are grijă!”.

Eu încă avusesem un stipendiu dela „Fundația Gojdu”: în decurs de 3 ani câte 360 coroane aur, și am

Fumul ruinelor

de I. Bozdog

Intâmplarea a făcut să ascult pe-orașă unii discurs parlamentar. Vorbea ministrul justiției la încheierea discuțiilor bugetului departamentului său în fața „aleșilor națiunii”, numiți prin decretul guvernatorului sau *cooptați* din diferite regiuni, *eliberate fără lupte*.

Ca să facă atmosferă trecuse în viteza a doua și deodată, patetic și... furios apelă la cei o mie de ani ai strălucitei justiții naționale, care este începută tuturor codurilor europene, și în numele acestei vechimi cerea votul de aprobare al planurilor de fericire pentru *toți fiii dulcii sale patrii*.

Ca la lumina unui fulger am văzut flăcările inchișitoriale de prin veacurile 13—15 și parcă simțeam mirosul cârnii lui Doja sfărâind pe tronul de chinuri și auzeam strângându-se cătușile pe trupuile iobăgimii ferecate în Approbatele și Compilatele marelui jurist Verbözy, pentru ca în clipele următoare să vadă țâșnind sângele din roata dela Bălgărad și să trec îngrozit pe lângă furcile ridicate în anul revoluțiilor de eliberare socială și națională din 1848.

Indrăzneala este una și cinsmul alta, îmi ziceam eu cu mintea progeniturii de iobag valah.

În clipa următoare încercăm să-mi reamintesc cazurile de sancțiuni exemplare contra impilatorilor neamurilor de altă limbă din acea țară. Chem martori, nu memoria mea slabă și judecata-mi poate pătimișă, ci dovezile pe care le

pot produce toate neamurile ce-au gustat și mai gustă încă din nepărtinitoarea justiție milenară — și nu se prezintă!

În loc de acestea iată citația No. 711/941 și 712 941 Kjö sz. a notariului public Dr. Ajtai Pál din Șimleul Silvaniei.

Muncitorul din uzinele „Farola” Brașov, Ioan Rusu, născut în Ip, este citat pentru 15 Ian. 1944 *la un nou termen de desbatere lăsămăntară*, pentru ora 9 dim. în str. Horty Miklós No. 9.

Rusu Ioan este fratele lui Rus Gheorghe și soția Crișan Flora omorâți ambii, împreună cu 4 copii ai lor, și alți 160 locuitori, în 6 Sept. în Ip.

Legea-i lege însă și pentru I. Rusu și este somat să facă dovada „că este cetățean maghiar sau că a primit aprobarea Ministerului agriculturii reg. ung. pentru câștigarea moștenirii”, altfel „judecătoria moștenirilor va dispune vinderea prin licitație publică a părții de 3/30 din imobil ajunsă în dreptul D-V. de moștenitor”. (Șimleul Silvaniei 18 Nov. 1943. — ss. Dr. Ajtai Pál, notar public).

Dar fratele nostru Ioan Rusu, scăpat ca prin minune de soarta părinților și fraților săi, zadarnic ar merge, căci măsura este generală pentru toți Români.

Din ruinele dela Ip se mai ridică încă fumul miasmelor care încearcă să coboare în același adăpost și pe cei rămași în viață.

O mulțumire pe care o datorăm

În cursul anului 1943 marea editură „CARTEA ROMÂNEASCĂ” a trimis la redacția „Gazetei Transilvaniei” toate cărțile pe care le-a editat, iar „CASA ȘCOALELOR” a dăruit atât pentru Biblioteca centrală a „Astreii” dela Brașov, cât și pentru bibliotecile dela sate, tot ce a apărut în editura ei.

Din partea primei edituri omul care ne sprijină este d-l prof. ION

SIMIONESCU, președintele „Academiei Române”, iar la „Casa Școalelor” prietenul nostru, încă dela inaugurarea bibliotecii, este d-l EMANOIL BUCUȚA.

Aiât editurilor, cât și oamenilor de suflet care au înțeles să ne ajute în ostenețile noastre le datorăm o mulțumire.

Le-o aducem acum, în prag de An Nou.

căutat să-mi plătesc datoria, punând însă condiția că acești bani să nu fie depuși în cont la bancă, ci să fie dați spre fructificare altor tineri, care și-ar fi luat angajamentul moral cuprins în testamentul prea fericitului Emanoil Gojdu din 1870.

Anul trecut abia am avut mângâierea să văd că un text precis de lege întărește propunerea mea: Fiecare cetățean care a primit în cursul studiului vre-o bursă sau stipendiu este obligat la restituirea lor.

Legea există, aplicarea ei întârzie.

Că bunăvoință încă există o dovedește gestul unui coleg al meu întru stipendiu Gojdu, care a depus un milion lei la Episcopia de Bibor, la Beiuș, ca replătitre; și de sigur sunt mulți gata a face la fel.

Asociația „Prietenii Universității” care a început a colecta trebuie să procedeze metodic. Condiția care o pun toți cei care replătesc este ca banii să nu aibă altă destinație ci să fie distribuiți prin concurs, nu ca burse ci ca stipendii.

Sunt absolut sigur că publicarea

Bibliografie

„Cartea Românească”

NOUȚĂȚI

Sadoveanu M., *Dumbrava minunată*. Ed. IX-a. Buc., 1943, p. 197. Lei 300

Sadoveanu M., *Creanga de aur*. Roman. Ediție revăzută. Buc., 1943, p. 286. Lei 400.

Coșbuc Gheorghe, *Cântece de vitejie*. Versuri. Ed. VIII-a. Buc. 1943, p. 113. Lei 180.

În colecția „Pogini alese” au apărut:

Eminescu M., *Sărmanul Dionis*. Ediție îngrijită de D. Murărașu. Buc. 1943, p. 60. Lei 50.

Alexandrescu Gr., *Meditații și Elegii*. Ediție îngrijită de D. Murărașu. Buc., 1943, p. 46. Lei 50.

Au apărut următoarele calendare:

Calendarul gospodarilor pe 1944 îngrijit de d-l prof. I. Simionescu. Buc. „Cartea Românească”, 1943, p. 112. Lei 100.

Calendarul „Astreii” și al „Foii Poporului” p. 1944. Sibiu, Tip. „Dacia Traiană” 194 p. 231. Lei 70.

Calendarul dela Blaj pe 1944. XXI. Sibiu, Tip. Krafft și Drotleff, 1943.

În nr. 29 al Bibliotecii „Astra” dela Sibiu, d-l prof. Silviu Dragomir publică un foarte limpede și util studiu intitulat „Un sfert de veac dela Unirea Transilvaniei”.

Pentru cei care n'au luat parte la adunarea dela Alba-Iulia din 1918 ca și pentru străinii care ar dori să se informeze asupra felului cum s'a ajuns la această adunare, scrisul de sinteză al d-lui prof. Silviu Dragomir este indicat.

Marea Unire dela 1 Dec. 1918 este titlul unei cărți editate de către Despărțământul „Astra” din București.

Se publică anumite discursuri care s'au ținut aici, deciziunea luată, telegramele trimise M. M. S. S. Regelui și Reginei etc.

Importantă este lista parlamentarelor care au luat parte la adunare.

concurșurilor, așa cum se făcea înainte de 1914 de Fundațiunea Gojdu, cu o publicitate pe întreg Ardealul, și cu publicarea în aceeași extindere și a rezultatelor, în câțiva ani ar reface atmosfera mult dorită de părintele Dăianu.

Distribuirea stipendiilor pe diversele ramuri ale învățământului superior și mediu să se facă întocmai ca atunci, fiindu-se seamă de necesitățile de echipare națională și orientare profesională.

Și atunci când acești studenți eminenți distinși cu aceste stipendii „de recunoștință” vor apare în sălile de cursuri și în aulele de conferințe, multe lucruri se vor schimba și vom reintra în tradiție după o eclipsă de un sfert de veac.

lui școli reale, gimnaziale, academii și o universitate — cu motivarea că sub acest raport guvernul trecut nu numai n'a făcut nimic, dar și răvna poporului pentru deschiderea unor asemenea școli a zădărnicit-o.

Așa dar, Sinodul eparhial, călăuzit de înțelepciunea lui Șaguna, îmbrățișă problema învățământului în integralitatea lui, cerând școli de toate gradele pentru Români, inclusiv Universitatea, aceasta și în spiritul hotărârilor naționale din anii revoluției,

Dar tot în 1850, Șaguna prezintă guvernatorului Eduard Bach un *Memoriu* în care spre a fi înaintat la Viena, în vederea schițării planului vast al organizării învățământului eparhial. El cere Statului fondurile necesare peste un milion de florini, din care să se alocate și să întrefină, cu totul necesar, o catedrală, o reșe-

dință episcopescă, un seminar și un institut de corecțiune. În ce privește Seminarul arată, că ține să-l organizeze cu 4 ani de cursuri și 100 de elevi, deoarece numai așa va putea implini vacanțele anuale din cele 900 de parohii de sub jurisdicția sa.

Solicitând sume atât de considerabile, probabil că Șaguna se gândea la recunoștința pe care Curtea împărătească o datora poporului român pentru loialitatea și jertfele lui de sânge din revoluția dela 48. Totuși ea întârziase foarte mult, din pricina opoziției atotputernicului ministru Leo Thun, adversarul ireductibil al ortodoxiei ardelenice, pe care după numeroase conflicte Șaguna izbuti să-l învingă prin intervenția împăratului.

În ciuda tuturor dificultăților ce i le crease deceniul odios al absolutis-

mului (1850 - 1860) Șaguna devine și mai dă-z în acțiunile lui, și apelând cu rară ingeniozitate la resurse românești, printre care sărăcia darnică a credincioșilor săi era din cele mai impresionante, el dă viață, una după alta, instituțiilor fundamentale din Sibiu și rețelei respectabile de școli din orașele și satele Transilvaniei.

Astfel, Institutul teologic-pedagogic este organizat succesiv, în amândouă secțiile, cu doi și apoi cu trei ani de școlaritate, se institue ca profesori tineri destoinici, pregătiți în universitățile germane, cu burse date de Șaguna din *Fondul sidoxial*, alimentat exclusiv din „groșițele” țărânilor noastre, și al cărei beneficiar fusese pe vremuri însuși Gheorghe Lazăr. E bine să fixăm acest fapt important, spre a se ști, că pleiada de cărturari ai renașterii noastre

culturale din veacul al XIX-lea nu și datorește diplomele academice vr'unei binevoitoare munificențe străine, ci numai jertfelniciei înduioșătoare a plugărului valah, copleșit de umbrele mizeriei amare, dar nemăsurat de bogat în dorurile lui către lumina deșteptătorilor din moarte.

Prin instrucții temeinice și îndrumări bogate, pe care i le împrumutau competența de fost profesor al școlii teologice dela Vârșeț, Șaguna stabilește ordinea și disciplina în Seminar, fixează programa de studii și materiile de învățământ, supraveghind de aproape educația și prezidând an de an examenul ambelor secțiuni.

— Sfârșitul în nr. viitor —

Vecinii

de A. P. Bănuș

Continuarea din pagina 1-a

seculară anticipație a titlaturii pe care omul, înadavăr înțelept o va merita abia în viitorul foarte îndepărtat. Căci dacă-i neîndoelnic că toate neamurile pământene dau miraculoase dovezi de-o anumită înțelepciune nativă, derivând din variatele și totuși congruentele lor comori de folklor, proverbe, aforisme, zicături sau glume, — ne întrebăm nedumeriți: cum se face că aceleași popoare, asemănătoare în cumînțenia lor, să se găsească totuși în permanent conflict pe toate caracteristicile ce le diferențiază, dar le fac atât de interesante și vrednice de aprofundate cercetări: origine etnică, limbă, religie, moravuri, dans, muzică, artă țărănească, artă războinică și mai ales orgolioasă lor glorie națională (a lor, a moșilor, a strămoșilor și chiar stră-strămoșilor, de mult oale și ulcele).

Dovezile afirmațiilor noastre nici nu trebuie căutate la vecini prea îndepărtați!

Iată-s aproape de noi vecinii din Apus. Oameni perfect convingși că-s sută la sută europeni, născuți, crescuți și civilizați pe bătrânul nostru continent. Ei știu apoi prea bine, că vorbesc și scriu cea mai înțeleaptă, mlădioasă și minunată limbă din lume. De acest adevăr sunt tot așa de convingși, ca de însăși milenara-le existențe pe această parte de pământ, ce-o onorează prin brava, dominantă și eroica lor prezență, de străveche și nobilă rasă umană.

În schimb, despre umila și incerta noastră origine balcanică, dumnealor au o opinie foarte scăzută. Am zice diametral opusă serioșilor cercetători istorici, arheologilor și filologilor din Europa. Când cineva îndrăznește să le documenteze originea noastră latină sau continuitatea Românilor în *Dacia Traiană*, ei izbucnesc într'un răs sarcastic, ca în fața celui mai subrede și ridicole dintre toate muzeele istorice!

Dar mai ales biata noastră limbă e tratată cu un adânc dispreț de pomeniții vecini, ce o socot un fel de amestec bulgaro-turco-albanez. În care, alături de-o droaie de ungurisme, s'a infiltrat recentism și o brumă de elemente latine, introduse de câțiva scriitori îndrăzneți, respectiv teologi, trecuți prin școlile latine ale *Propagandei* din Roma. Cu un cuvânt, o sârmană limbă minoră, greoaie, lipsită de sonoritate și frumusețe.

...Până ieri-alaltăieri, acest verdict era general, definitiv și inapelabil, alături de-un neclintit dispreț suveran, hrănit pentru nenorocitul nostru popor românesc: mic, sărac, balcanic, barbar, un popor minor de ciobani, fără trecut și fără nicio perspectivă de viitor.

Pe câtă vreme ei (ce enormă deosibire!), ei reprezintă cu strălucire un vechiu și glorios neam de războinici, devenit prin încreștinare, civilizație apuseană și-o multiseclară cultură majoră, cel mai viguros și mai important popor din Europa centrală, — națiune mare, puternică, cu legitime veleități imperiale, — rasă menită să înglobeze micile națiuni înconjurătoare, să le asimileze, redându-le apoi culturii superioare și înaltei vieți spirituale.

...Ciobanii, popii și dascălii români tăceau molcom, așteptând *plintrea vremii!*

Noi, ceilalți surtucari ardeleni și bănățeni, trecuți prin liceele și facultățile lor și care le învățaserăm limba și le citiserăm literatura, le mai spuneam uneori:

„Fraților! Noi vă cunoaștem bine și știm limba și poezia, am gustat și admirat pe marii voștri scriitori Petőfi, Arany, Ady Endre... dar limba maghiară ne pare oarecum sacadată și aspră. În obiectivitatea noastră, trebuie să vă mărturisim însă sincer, că-i găsim o remarcabilă vigoare și mai ales o mare precizie, deși în fond, aveți o limbă de compoziție destul de săracă, pe care numai tiparul limbii germane a fost în stare s'o pună în picioare, s'o îmbrace, cultivate și aranjeze, oarecum, printre celelalte limbi continentale.“

Atâta le trebuia! Riposta lor se desfășura năbădăioasă, incurabila lor

II

Climatul muzical al Italiei nu era prielnic tânărului Berlioz. Poate nu-i priia tocmai liniștea sufletească de care s'ar fi putut bucura acolo. Geniul lui își găsea expresie numai sub biciul involburărilor furtunoase ale sentimentelor. Iată-l dar întors curând la Paris unde se instalează — „stranie coincidență“ scrie el prietenilor — în hotelul locuit altădată de miss Smithson. Nu-i e greu să afle că actrița e acum directoarea unei trupe engleze care joacă la Paris, și că steaua ei apune vertiginos. Focul care pe semne mocnea încă sub cenușa deziluziilor se aprinde iar. Cu multă trudă, Berlioz organizează un nou concert cu Simfonia Fantastică. De data asta, miss Smithson e într'o lojă, ascultă, citește notița explicativă a programului și înțelege în sfârșit că cel mai durabil succes teatral al ei e vijelia pe care a stărnit-o în sufletul omulețului roșcovan, cu ochii plini de flăcări. Zeița se mblânzește și la câteva zile după concert, artistul, în culmea fericirii, o aude spunând: „Berlioz, te iubesc“. Nimic nu-l poate împiedeca de a se căsători cu ea. Nici noua anatema a părinților indignați că se însoară cu o „cabotină“, nici faptul că Harriet îi aduce ca zestre o datorie de 14.000 franci, nici temperamentul destul de rece al Irlandezei, nici ostilitatea familiei ei. În mijlocul adversităților, Berlioz e în elementul lui. Organizează concerte, scrie pe unde apucă folietoane muzicale care-i aduc curând o notorietate mai mare decât compozițiile, bate sălile ministerelor, se înhamă în sfârșit la o viață extenuantă ascunzând cu grijă decepțiile conjugale tot mai numeroase. Silită să renunțe la teatru din pricina însușelor categorice, Harriet nu mai are altă ocupație decât să-i facă soțului nesfârșite scene de gelozie. Uneori își înneacă pe ascuns supărările în alcooluri tari. Frumusețea ei se stinge. Vaporoasa Ofelie e acum o matroană respectabilă, cicălitoare și cu totul indiferentă la preocupările muzicale ale soțului ei. Nașterea unui băiat îi mai apropie un timp, apoi Berlioz își găsește o consolare: o cântăreață frumoasă dar fără talent, Marie Recio, cu care pleacă în Germania. Aici operele lui Berlioz cunosc în sfârșit suc-

Femeia în viața compozitorilor celebri

Berlioz

de Lia Busuloceanu

cesul meritat. Autorul e pretutindensărbătorit, dar Marie se ține scaiu de el. Cântă fără succes la concertele lui și-l silește să se întoarcă în patrie, unde speră să obțină cu ajutorul lui angajamente. Întors la Paris, viața lui Berlioz între cele două artiste ratate e un infern. Muncește ca un rob ca să fină două case, până când Harriet, lovită de paralizie, moare după o lungă suferință. Într'o scrisoare de condoleanțe, bunul lui prieten Franz Liszt rezumă lapidar

Anul literar 1943

de Aurel Marin

— Continuare din pag. 2-a —

naliste pe linia gândiristă; *Poezia de Magda Isanos*, neîndeajuns de scăpat de covârșitoarea influență arghezieană; *Balade de Radu Gyr*, o magistrală reînvieră a genului; *Plaiuri de Petre Pascu*; *Lavine de Ion Pogon*; *Tara de foc*, lung poem de rare cadente clasice al lui Ion Șugariu; *Marta în Cetate*, poeme confesionale de Anișoara Odeanu și *Înalte cânturi de Virgil Gheorghiu*, poezii în care plutește un aer tare de înălțimi, în versuri de pură incantație muzicală.

După cum prea bine se poate urmări, cărțile care să atingă problema naționalismului nostru, care să dinamizeze masele, să răscolească energiile, să ne coboare în lupta ceasului de față lipsesc cu desăvârșire.

Explicațiile, oricare ar fi ele acum, sunt periferice și nu pot conduce la vreo rezolvare a problemei.

Ceea ce nu însemnează că scriitorii nu iau parte, cu emoțiile și devoțiunile lor, la drama Patriei.

Suflete bătute de vânturi contrarii, la răspântie de epoci, ei așteaptă încă alte vremuri, senine, în care scrisul să se poată desvolta în voie, cu toată generozitatea inimilor îndelung apăsate. Către acest liman vâslesc acum, cu toate puterile, în deosebi scriitorii tineri care cred încă în tradiția nezdruncinată a culturii și civilizației autohtone.

trista poveste a acestei iubiri: „Te-a inspirat, ai iubit-o, ai cântat-o, menirea ei era îndeplinită“.

Curând, Berlioz se căsătorește cu Marie Recio, adică trece dintr'un infern într'altul, după cum reiese dintr'o scrisoare a lui Wagner către Liszt, după ce îl vizitase pe Berlioz: „Mă întreb dacă Dumnezeu nu făcea mai bine să omită femeile din opera lui de creație... Berlioz mi-a prilejuit odată mai mult ocazia de a observa cum o femeie rea poate nenoroci în voie un om cu totul excepțional, făcându-l să decadă până la ridicol...“ Femeia rea îl înstrăinase și de fiul lui, singura legătură de familie pe care o mai are. Totuși, în ciuda atâtor necazuri — sau poate tocmai din pricina lor — vâna creatoare a artistului e mereu fecundată, dar operele lui, salutate cu entuziasm pretutindeni, dela Londra până la Petersburg, sunt primite cu răceală și chiar cu ostilitate de publicul parizian.

La 59 de ani rămâne pentru a doua oară văduv. Se împacă cu fiul lui dar Louis e marinar și e mereu piecat. Obosit și singur, bătrânul Berlioz rătăcește printre crucile cimitirului unde-l așteaptă și pe el un loc, și aici, soarta îi trimite o nouă rază înșelătoare. O fată de 26 ani se îndrăgostește de el și artistul se lasă din nou bântuit de neliniștea iubirii, dar fericirea nu ține mult. Un nou mormânt îl lasă și mai singur. Părinți, surori, frate, prieteni de tinerețe, muriseră toți pe rând. Atunci Berlioz se întoarce cu sufletul către locurile unde copilărise și unde la 12 ani o iubise pe Estella. Cutreeră cu emoții locurile dragi și năpădit de amintiri, se convinge fără greutate că toată viața o iubise numai pe ea. Pornește în căutarea acestei fantome a trecutului, îi scrie rugând-o să-l primească și se întâlnește cu emoții de adolescent înaintea unei femei bătrâne în care el nu ezită să recunoască farmecul care-l cuceriseră odinioară. Amănutele acestei întrevederi pe care Berlioz le-a notat cu grijă în memoriile lui, sunt la egaiă distanță de sublim și de ridicol: un Faust îndrăgostit de o Margaretă de 67 de ani! Nici Mefisto nu i-ar putea veni în ajutor. D-na Fornier e obosită de viață și nevoia ei de liniște se sperie de elanurile juvenile ale iremediabilului candidat la însurătoare. Cu multă înțelepciune încearcă să-l aducă la realitate, dar Berlioz nu e omul realităților. El scrie unui prieten: „Sufăr, sufăr, văd bine că sunt absurd, dar luciditatea minții nu-mi ușurează cătuși de puțin suferința“. Cu toată rezerva d-nei Fornier, Berlioz îi scrie, o mai vizitează de vreo două ori. În 1867 fiul lui moare de friguri galbene în Havana. Cu doi ani mai târziu se încheie și viața sbuciumată pe care cu atâta patimă artistul a închinat-o muzicii și iubirii. „Care din aceste două sentimente, se întreba odată Berlioz, poate ridica pe om spre cele mai sublime culmi? Dragostea nu poate da o idee despre muzică, muzica o poate face despre dragoste. Dar de ce să le despart? Ele sunt cele două aripi ale sufletului“.

Românilor de prefufindeni

liberi sau prinși sub apăsător jug străin

„GAZETA TRANSILVANIEI“

le trimite, de Anul Nou, o singură urare

Să muncim și să luptăm pentru refacerea hotarelor

megalomanie se simțea adânc rănită și nici azi nu ne putem da seama cum am scăpat cu pielea curată! Simțind însă că pe această pantă a discuției nu putem merge mult alături (fiindcă nebunii n'asudă nici la deal, nici la vale) plecăm pe-acolo, atrăgându-le însă atenția asupra *opințiilor*, pe care *alții* le au, cam la fel cu noi, asupra *aceluiași* subiect ingrat.

Iată, vom cita bunăoară sentința zdrobitoare a germanului *Otto Hauser* (vezi opera sa: *Weltgeschichte der Literatur, Leipzig 1911*): „Ungurii n'au contribuit aproape cu nimica la viața spirituală a Ungariei. Chiar muzica maghiară, ce li se atribuie, nu este nici ea unguească, ci e transformarea țigănească a unor melodii, în special slave. Însăși limba unguească le aparține nu-

mai în trupina ei originară, căci limba a fost formată exclusiv prin concursul claselor culturale ale țării unguerești, adică de către Germani și Slavi.“

Cu toate acestea, bunii noștri vecini persistă tenace în sfânta credință, că posed o limbă, o cultură, o artă și literatură, fără de păreche.

...Dar vremile trec încet-încet și cu ele se mai modifică și opiniile oamenilor!

Când acum vreun deceniu, *Ion Creangă*, Humuleșteanul, a fost tradus în câteva limbi străine și o seamă de țări, dar mai ales Anglia, a întâmpinat cu o specială simpatie și înțelegere pe celebrul povestitor moldovean; când poezia marelui nostru *Eminescu* a fost tipărită în vr'o douăzeci de limbi (europene și aziatice) — tradiționala gran-

domanie a vecinilor a încasat și ea un șoc neașteptat, ce-a zgâlțâit-o din fățani și-a desmetecit-o, arătându-i că ciobanii balcanici au o poezie, ce-a făcut fulgerător ochul globului, statornicindu-se concomitent, în conștiința întregii lumi culte existența unei limbi suple, de certă origine și precisă construcție latină, ce le-a desvelit o superioară artă eminesciană, de-o rafinată și superbă strălucire.

Iar de trei ani, de când bravii noștri soldați dau mereu magistrale lovituri de ghioagă în capul mătăhalei rusești, socotim că nici sub raportul virtuților războinice, nu vom fi puși în urma glorioșilor noștri vecini, de pe ale căror izbânzii militare, dela Ion și Matei Corvin încoace, — să ne ierte, dar n'am prea auzit povestindu-se mai nimic!

Merindea Rumânului
pentru anul 1944

de Gh. Tulbure

Anul care bate la ușă ne găsește tot cu mâna pe pușcă. De trei ani aproape ne batem ca să ne apărăm țara și săi așezăm la loc hotarele smulse de lăcomia unora și prăbușite de mișelia altora.

Trei ani de sânge și lacrimi, pentru noi, n'ar fi ceva neobișnuit. Sunt aproape două mii de ani decând dormim cu ghloaga la căpătâl. Neam din neamul nostru, am fost tot pândari și străjeri la hotare.

Not — și nu alții — am dus în cărcă istoria acestui colț de lume cu toate cutropirile, cu toate prădanțiile ei.

Năvălitorii și pripășiții s'au risipit în cele patru vânturi. Noi am rămas. Și azi suntem stăpâni în casa noastră.

Ce taină ne-a ținut în picioare?

Intrebați pe orice Rumân și vă va răspunde: Dumnezeu cel sfânt, în care am crezut. Pentru că El este adevărul și dreptatea. Credința aceasta ne-a întărit brațul cu puteri de uriași, cu liniște de mucenici și cu răbdare de Cristoși. În acest semn ne-am izbăvit și totdeauna am biruit pe vrășmoși.

Ce întorsături va mai lua războiul și cât va mai ține — nu putem ști. Știm însă un lucru: Dumnezeu ne-a ocrotit și a făcut ca dreptatea noastră, cea deatâtea ori călcată în picioare,

Povestea celor două sate

de pr. Alex. Florea

Ne aducem aminte de cele două scrisori către săteni, în care Bădicu Gheorghe ne povestea despre un „Sat fără cârciumă” și un „Sat fără biserică”.

Mare este puterea lui Dumnezeu! A luminat până într'atâta mințile oamenilor dintr'un sat, încât au încuiat ușile cârciumii și au vârsat licoarea diavolului, care aduce sărăcia în casă.

Și, în loc de cârciumă, satul s'a ales cu rânduiele de muncă în care Dumnezeu le binecuvânta toate strădanile.

Dar și mai mare minune s'a petrecut în satul fără biserică. Diavolul îi înrăise până într'atâta încât, după faptele lor nu se mai puteau numi „oameni”, ci fiare sălbatice.

Alungându-și preotul din sat, au aprins biserica și au pus pe foc toate icoanele.

Și injurând pe Cel de sus, l-au sros cu totul din sufletul lor.

Dar Dumnezeu, care vede și știe toate, s'a pus cu puterea și cu darul dumnezeesc să-i îmblânzească.

Și pentru că „Dumnezeu nu a făcut pe om să piară, ci la cunoștința adevărului să vie”, a trimis pe slujitorul său, ca prin dumnezească lucrare să-i lumineze și să-și aibă iar biserică, loc de sfințire și povățuire vieții.

Dar orice am spune noi, scrisorile Bădicului Gheorghe sunt atât de curate, de drepte și luminate încât parecă nu sunt povești, ci întâmplări adevărate.

Întâmplările de astăzi din lume și țară, au atâta asemănare cu istoria celor două sate, încât se pare că această față o au chiar unele din satele noastre.

să lasă ca uleiul deasupra apei, pentru că au fost creștini buni. Am luptat pentru cruce și ne-am purtat omeneste și cu vecinii și cu veneticii și cu dușmanii, ori-cât an fost ei de halni, de nemernici și păgâni. Și mai știm ceva: Dumnezeu nu dă totul pe

deagata. El ajută pe cel ce știe să înfrunte primejdia.

Deaceia noi stăm gata și zicem ca strămoșii: „de e pace, de i război, bucuros le-om face toate, ce-o fi scris și pentru noi”. Iată merindea cu care trece neamul pragul anului 1944.

Că sate fără cârciumă sunt și la noi. Iar Români buni, harnici, plini de înțelepciune și credință a dat Dumnezeu și acestei țări creștine, care luptă pentru dreptate și cruce.

Prin alte părți am auzit însă de sate și chiar de țări mari fără biserici, dintre care pe una am și văzut-o în jalnica ei stare. Ostașii noștri cunosc bine țara și oamenii care și-au dărâmat bisericile, și-au alungat preoții și icoanele le-au pus pe foc. În locul lor au pus numai săli de teatru, de petreceri și alte plăceri.

Dar, iată că Dumnezeu, după ce a răbdat destul isprăvile acestor neamuri, a hotărât, acum de curând, chiar pe Căpetenia lor — cel fără frică de lege și de păcat — să meargă la biserică, să pună din nou preoți și să le sărute mâna.

Azi, în țara aceea sătenii ingenuche din nou în bisericile pe care le ridică pe cenușa celor de altădată.

Așadar, să luăm aminte! Un sat poate trăi fără cârciumă. Dar fără biserică -- nu.

Dumnezeu nu se lasă batjocorit.

O colindă din
Sarmizegethusa

Această colindă am găsit-o însemnată pe pereții unui „catechism mare”, tipărit cu litere latine, prin anii din jurul lui 1850, ce se află în biblioteca Vicariatului ortodox-unit din Hațeg. Însemnarea e făcută de cătră dascălul din „Varhelie” (Grădiște-Sarmizegetusa) cu numele Dionisie Obregianu Aro-nescu. Cum însuși ne spune, era din Peșteana, sat apropiat, și a fost învățacel la mai mulți dascăli anume: Moisoni, Dumbravă și Moise Ilea.

Dascălia lui pare a se fi desfășurat între anii 1856—1865.

Despre colinda aceasta am publicat o mențiune în revista de folklor „Hunedoara Noastră”.

*Plecară-mi plecară
Cete de ficiori
Juni colindători
Pe cale 'naintea*

*La mijloc de cale,
La doi stropi de mare,
In cale le țesia
Maica Domnului,
C'un țeapăn de grâu
Cu o cupă de vin.*

*Cu cupa-nchina,
Țeapăn le tăia,
Cu gura-ntr'ea:
— Cete de ficiori
Juni colindători
Pe unde-ați umblat,
De mi-ați colindat?
Dar nu mi-ați vezut
Drag Fluițul meu?*

*Cete de ficiori
Juni colindători,
Din gură grăia:
— Maica Domnului,
Noi, de l'am vezut,
Nu l'am cunoscut.*

*Maica Domnului
Din gură grăia:
— Cete de ficiori
Juni colindători,
Les-ne-i de a-l cunoaște:
Călușerul lui
Roșu-i, pintenog,
Cu o nare de foc
Și din pieptul lui
Raza soarelui.
Umerul drept
Luna cu lumina;
Și pe fruntea lui
Doi luceferi.*

*Cete de ficiori,
Juni colindători,
Din gură grăia;
— Maica Domnului,
Dacă e așa,
Noi că l'am zărit
Sus la Răsărit,*

*Tot jocuri jucând.
Și El mi-și juca
Cu Dumineca.*

Dr. Ilie Dăianu

Veteranul din Ardeal

I.

de Sassu Ducșoara

Din cele patru zări ale lumii se întindeau flăcări mari de foc. Peste țara lui Dor-Împărat au venit niște smei de departe și au răpit pe cea mai frumoasă dintre crăițe. De atunci mulți voinici au pribegit să o caute prin toate colțurile lumii. Din spre soare răsare, un bălaur cu șapte capete pornise și înghițise încă o crăiță, dar s'a sculat din zările apusului un împărat puternic și Dor-Împărat s'a alipit lui și au pornit războiul cum nu s'a pomenit. Voinicii lui Dor-Împărat se numeau Români și trăesc și azi și se luptă mereu de sute de ani pentru bucata lor de pământ...

Așa luau chip toate ale vremii în mintea lui Niță Oțelea, poposit în satul nostru, de undeva de prin părțile însângerate ale Ardealului.

Din cauză că purta niște mus-

tăți mari, răsucite, cărunte și arse pe la mijloc de fum de țigară, iar peste neschimbatele lui haine cătănești atârnavu totdeauna două șiruri de felurite decorații și saluta numai militărește, sătenii i-au spus dela început: „Veteranul”.

— De unde ești nene? — îl întreabă într'o zi moșul cel mai sfătos al satului.

— Ia, de unde, din Ardeal.

— De unde-i veteranul? — se amestecă și Petre al Chioliei.

— Zice că din Ardeal.

Veteranul umbra toată ziua cu un fierăstrău pe umăr și tăia lemne pe la oameni.

— N'ai văzut pe veteranul din Ardeal? — întreba oricine. Vreau să-l chem să-mi taie un stânjîn de lemne.

Multe răbda veteranul, dar, când se laudau cu vitejia feciorii care veneau de pe front în con-

cediu, nu mai putea de necaz.

— Ei și ce te lauzi așa, mânzule? Păi eu am fost în Galția, la Piave, în Tirol, apoi am trecut la Români și am ajuns până la Niștru de am curățit Băsrabia...

— Fosta-i nene când ai fost, răspundeau, făcându-și cu ochiul feciorii, dar acum ce mai ești?

— Ce sunt? Ce sunt? Noa, stați că vă arăt eu cine este veteranul din Ardeal! Scriu lui Vodă și Măreșalului.

Flăcăii însă au pornit valuri de veselie în cârciuma lui Beșchea, unde se aflau la un pahar de vin și de unde veteranul era nelipsit, ca Martie din post.

Cum a spus, așa a făcut Niță Oțelea. A scris el cu mâna lui o scrisoare foarte scurtă:

„Să trăiești Măria Ta și domnule Măreșal!

Eu Niță Oțelea din Ardeal, mă cer la mitraliere pe front că nu mai pot să rabd”.

S'a dus de i-a iscălit-o primarul, notarul, învățătorul și șe-

ful de post (care i-a pus și datele necesare), să vadă doar și Măria sa cine este el, Niță Oțelea din Ardeal.

— Când pleci la mitraliere veterane? îl întrebau flăcăii.

— Veteranul se uita lung pe subț cosorocul capelei vechi de peste zece ani:

— Cum? N'o da Dumnezeu drăguțu să cădeți în mâna mea, măi mânărilor, că eu sunt sergent nu căprari sau fraitări ca voi! Apoi tunător: „Da cine v'a adunat Ardealul după drumuri streine, mă? Nu noi? Voi ce erați atunci?”

Feciorii nu se supărau niciodată, dar se supăra veteranul foc pe un neam de oameni care se lăfăiau cu moșiile pe șesul din poarta satului. Niciodată nu s'a înduplecat să le taie măcar un băț de lemn.

— Heei, mânca-v'ar ciorili soartea, de când ați venit pe aici, că mulți mai plâng de pe urmele voastre, da... o veni el vremea, că vremea nu stă pe loc...

PAGINA MUNCITORULUI

muncă și lumină

Bugetul muncitorului și cumpătarea

Liniștea sau sbuciumul unei familii de muncitor stă în felul cum micul ei buget este cheltuit sau păstrat. Ispitele vieții sunt multe, greutățile vremii sunt mari și nevoile unei familii și chiar ale unui necăsătorit sunt destul de mari și de numeroase. În plină iarnă frigul te obligă să ai lemne sau alt combustibil în casă, îți cere haine mai groase și mai călduroase, alimentație mai substanțială spre a putea trece cu bine toate preferențele meseriei ce ai. Oricât de mic ar fi salariul, atât cât este trebuie cu multă chibzuială drămuț pentru a acoperi chiria, alimentația, combustibilul și îmbrăcăminte. Mulți muncitori, mai ales de sărbători, au făcut praf salariul lor mic sau mare. Și vai, nu numai pe chirie, al meste și îmbrăcăminte, ci și pe o mulțime de lucruri care, dacă sunt plătute, nu sunt absolut necesare. Câte cadouri, articole de galanterie și cinsteli nu au desechilibrat micul buget al casei. Ba și o invitație, că doar odată e Crăciun pe an. Pe cinema, că e film frumos, și câte și câte pe care, după părerea noastră, azi trebuie să le sacrifici. În loc de toate ispitele costisitoare, mai bine o carte bună și în căldura camerei tale și în mijlocul celor dragi ai tăi, să stai să te odihnești și să te bucuri de cele ce ți le-a dat munca ta și pricepera ta și poate gândindu-te măcar o clipă la cei mulți și orfan care n'or fi având nici ceea ce ai tu.

Nu vreau să acuz! Sunt mulți muncitori cumpătați și chibzuți dar sunt și mulți din categoria cealaltă. Mai ales către acești camarazi de muncă se îndreaptă gândul nostru.

Iubite camarad, care ostenești cu ochii pe o castă de litere alături de mine sau deasupra altei lucrări în vreun colț de uzină, prețuește-ți munca! Cumpătarea, reținerea dela micile ispite, dar care-ți cer mari cheltuieli, e singura noastră armă astăzi. Dacă nu ai datorii, ce bine te simți și ce stăpân ești pe tine! Nu te supără nimeni ziua și nici gândurile noaptea.

Fii cumpătat și vei învinge. Nu vei face averi, dar vei fi stăpân pe căminul și pe odihna ta.

Vasile V. Sassu
culegător-tipograf

Niciodată n'am fost mai singur ca atunci.

Poate că de n'ar fi fost atâta belșug de frumusețe în ninsoarea care nu mai contenea, și dacă liniștea străzilor n'ar fi crescut mereu mai adâncă, singurătatea nu m'ar fi copleșit.

Când ți-e inima înnegurată și mintea ți s'a istovit de zădărnice răscolire, atunci e mai potrivit ca vremea să-ți stea vrăjmașă și ea, să te latre vântul și ploaia să te biciuie.

Dar când în jurul tău infloresc frumusețea liniștită a unei ninsori făcute parcă anume ca să bucore pe copii, când fulgii îți adie pe obraz în timp ce oamenii trec pe lângă tine cu sufletul împlinit de nădejde și de bucurii, atunci necazul îți izbucnește și mai năvalnic, ca o răzvrătire împotriva tuturor nepotrivelilor și a nedreptăților de pe pământ.

Era în ajunul anului nou. Părea că un an între g de muncă liniștită și demnă venea să se răzbuie acum, la cea din urmă răscolire a sa.

De-asupra trecutelor zile, stihile iernii cerneau ninsoare deasă, în stare să acopere toată răutatea și toată urâtenia de pe pământ. Dar în inima mea nu mai avea cum să pătrundă nimic. Zăpada îmi sclipea înaintea ochilor, desvăluind și mai adânc întunericul care mă întovărășea.

Nici nu mi-am dat seama când străbătusem aproape întregul bulevard. În apropierea Pieții Victoriei, unde vechile palate împrejmuite cu garduri de fier s'au îndărătnicit să păstreze toată frumusețea trecu-

telor vremii ale orașului, și unde gândul îți ingenuchie pios ca înaintea unei candelă cu flăcăruia mereu mai gărbovită, un hămait de câne mă smulse ca o mână de uriaș, înfrigurându-mi inima și înnoindu-mi gândul. Mi-am afundat mai adânc mâinile în buzunare și am pornit a călca mai dărz în troianul de zăpadă. Mai aveam la mine destui bani ca să pot intra în oricare crăsmă. Dar pentru așa ceva nu aveam nicio poftă. În noaptea asta crășmele sunt mai pline și mai sgomotoase ca oricând, și tristețea mea pornise după liniște.

Ajunsesem în Piața Victoriei. Șoseaua deschidea înainte-mi,

ca un gang de lumină săpat în nămetele uriaș. Căci atât de deasă se cernea ninsoarea, de parcă se înzăpeziseră văzduhurile. Câțiva cheflii își strigau bucuria lor deșuchiată, dar zgometele se iroseau repede, innăbușindu-se sub ninsoare. Pe șosea nu era nimeni. Câte-o mașină aluneca ușor, spulberând nouri de zăpadă. La o răscruce de drum, prinsei o potecă îngustă care părea că nu mai ajunge nicăieri. Într'atât era de mică și de lăturalnică. În curând, n'am mai putut recunoaște nimic. Intrasem într'o dumbravă dinspre marginea Jianului, unde nici vara nu se prea indeamnă nimeni.

— Cu atât mai bine. Dacă nu voi găsi destulă țerie pentru a-mi agăța trupul de vreo cracă, mă voi lăsa acoperit de ninsoare și, cu ajutorul disperării și al încăpățânării mele, voi putea îngheța până în zori. Mai ales că îmbrăcăminte mea nu e cine știe ce mândrețe vătuată...

Șezui pe o bancă, așa, fără a mă fi obosit să mai scutur de zăpada? O istovire, caldă și legănată ca o toropeală de vin, îmi cuprinse trupul. Eram liniștit și absent la cele din preajmă, de parcăș fi adormit.

Un sgomot infundat și rar, ca pași unui bătrân, îmi învăluiră urechile. Și peste câteva clipe numai, o umbră cu forme nesigure și cu pas șovăitor mi se opri înaintea.

Închisei ochii. Ce-mi mai păsa mie? Dacă o fi vreun bețiv pierdut între două crășme, nu aveam să mi-l fac părtaș. Iar dacă o fi vreun răufăcător, eram gata să mă desbrac, să-i dau sărăcăciosul meu palton cu toată rămașița de bani ce-i mai zăngăneau prin buzunare, haina, pantofii cu spăruri împlinite de zăpadă înghețată și biata mea pălărie pleoștită. Bătușem atâta trotuar în căutarea unei biete până, încât încălțăminte mi ajunsesse ca o adevărată identitate a zădărniciilor și a disperării mele.

Sunt aproape zece ani de atunci. Dar vremea și toate ninsorile, care au mai troenit cărările dumbrăvii aceleia, n'au fost în stare să acopere și să ștergă chipul celei mai însingurate și mai pustiite dintre nopți.

Acolo, înaintea străinului care mă adăsta din întuneric, nici nu mă gândeam că atât de mulți ninsori îmi vor mai trece peste umeri.

Deschisei, într'o doară, ochii. Omul care îmi sta înaintea era o mogâldeață mărunță, cu toată căciuia care i se țuguia pe cap.

— Ce vrei?... Așteptam să mă izbească sau să mă execute de palton și de cealaltă, așa cum fac pungașii

Continuare în pag. 7-a col. 1 jos

POVESTE DE ANUL NOU

de T. M. Welther

Revedere

de Mihail Eminescu

— *Codrule, codrușule
Ce mai faci drăguțule?
Că de când nu ne-am văzut
Multă vreme a trecut.
Și de când m'am depărtat
Multă lume am umblat.*

— *Io, eu fac ce fac de mult
Iarnă viscolul ascult,
Crengile-mi rufându-le,
Apele-astupându-le,
Troenind cărările
Și gonind cântările.*

— *Și mai fac ce fac de mult
Vara doina mi-o ascult.
Pe cărarea spre izvor
Ce le-am dat-o tuturor
Umplându-și cofele
Mi-o cântă femeile.*

— *Codrule cu râuri lne
Vremea trece, vremea vine.
Tu din tânărecum ești
Tot mereu întinerești.*

— *Ce mi-e vremea, când de vea-
[curi
Stele-mi scânteie pe lacuri?
Că de-i vremea rea sau bună,
Vântu-mi bate, frunza-mi sună,
Și de-i vremea bună, rea,
Mie-mi curge Dunărea.*

— *Numai omu-i schimbător
Pe pământ rătăcitor.
Iar noi locul ne ținem,
Cum am fost așa rămânem:
Marea și cu râurile,
Lumea cu pustiurile,
Luna și cu soarele
Codrul cu izvoarele...*

Calendarul „Astrei” pe 1944

Cercurile culturale ale „Astrei” din județul Brașov sunt rugate ca în cursul lunii ianuarie să trimită câte un delegat spre a ridica dela sediul „Astrei” Brașov calendarele pe anul 1944, spre a fi distribuite membrilor și abonaților la „Gazeta Transilvaniei”.

A mai trecut un an...

Ni s'au petrecut zilele, așa cum se petrece frunza toamnei. Nici n'am prins de veste când la sfârșitul calendarului n'a mai rămas decât o filă.

— Gata și cu asta..!

Am întins mâna pentru a smulge ultima fărâșă de putere a unui an care ne-a vitregit destul.

Dar ne-am oprit la vreme.

— Nu. Să o lăsăm acolo, stingheră și speriată. Să o lăsăm acolo, pentru deplină răzbuire asupra celor trei sute șase zeci și patru de surate care ne-au scăpat printre degete, răzându-și de tristețile și de înfrântele noastre nădejdi. O vom face părtașă propriei sale învâlmășii il vom aduce mireasmă ațățătoare de veselie și de ospăț, o vom face să su-

feră, așa cum suferă condamnatul năpădit de negurile morții, înaintea celei de pe urmă dimineți. Il vom desfunda sticlele înalte, iar vinul il vom turna în pahare de sus, ca să i fie înspumarea aprinsă și înaltă precum au fost așteptările și tristețile noastre de un an întreg. Și înainte de-a o smulge de pe perete și din viața noastră întreagă, il vom aduce înaintea faptura dolofană a noului calendar.

Pricăjită și fremătătoare în fața cruntelor noastre petreceri, biata filă se va înnegră cu totul înaintea roșului aprins al lui întâi Ianuar.

Și de-abia atunci, când ea singură s'ar fi desprins din perete, învinsă și fără rost, vom socoti că răzbuirea noas-

tră e deplină. Cineva o va rupe și o va mozoli în palme. Și înainte ca ghemotocul de hârtie să fi ajuns pe podea, cântecul cel vechi și mereu făgăduitor de noutate bună, ne va izbucni din piepturi...

— La mulți ani!!

O veselie fără de margini — și fără temelie — ne va instăpâni în inima. Și nimeni nu ne-o va putea domoli.

Dar față de vinul se va isprăvi din cămărilor noastre și odată cu el va obosi inima din noi.

Și a doua zi, mai târziu decât în toate celelalte zile ale anului, când vom deschide ochii încă aburiiți de goana sturlubatică a acelei nopți, filă cea nouă ne va răsări înaintea roșie și gravă ca un semnal de oprim pentru așteptările și pentru încrederea noastră.

Nu mai eate cea de aseară.

Chipul ei vorbește altfel acum, — Privește-mă, privește-mă. căci lată trec și eu...

Până în seară mai sunt ceasuri multe. Dar mâna noastră s'a întins, a desprins-o din teancul celorlalte și a rupt-o... Și dacă nu ne-am rușina de cel care ne privește, am plânge ca niște copii cuprinși în păcăleală.

A crescut în noi, deodată, o năluca gărbovă și înțeleaptă.

— Doamne, ce-a mai fost și cu petrecerea de aseară?... De ce ne-om fi aprins așa, pedepșind o biată zi ca toate celelalte, o zi care s'ar fi stins singură și cuvîncioasă, fără să ne fi păgubit cu o clipă măcar? Căci, într'adevăr, ce alt ni s'a întâmplat în miezul nopții a-cestela decât că ornicul vîleții noastre a mai bătut odată?... Suntem mai bătrâni acum decât la începutul vechiului ca-

alendar cu tocmai un an de zile în urmă. Am mai îmbătrânit de din șchioapă, și ni s'a mai stins un pic de pe cerul vieții.

Incolo nimic... Pământul a rămas pământ, și singurul bun din cuprinsurile sale e „uitarea”.

Așa a fost întotdeauna. Iar vîleța a rămas vîleț, și singurul adevăr din cuprinsurile ei este „lupta”.

Se vor petrece zilele până la hatul cel ascuns al sfârșitului, oamenii vor înnoi mereu cam lendarile lor, vor proslăvi pe cea dintâi zi a anului și se vor lumina înaintea închiputele bucurii ale veletului ce va să vină.

Dar toată stăruința lor, toate vrerile și toate nădejdiile lor vor rămâne pururi cuprinse în țarcul celor două adevăruri ale ființei: *uitare și luptă.*

Continuare în pagina 7-a

Evitarea infecției cu trichină

Pentru ca să se înlăture eventuale îmbolnăviri de trichină (boală mortală în cele mai multe cazuri, fiind fără leac). Serviciul veterinar al Municipiului Brașov reamintește tuturor comercianților, bodegilor sau depozitarilor de orice fel că, în orice transporturi de mezeli, carne proaspătă sau afumată, conservată, ce sosesc pe raza Municipiului Brașov, trebuie să fie anunțate la camera Nr. 7 din palatul Primăriei, prezentând certificatul sanitar veterinar care a în-

soțit transportul și în care să se prevadă examinarea pentru trichină.

Orice cantități din aceste articole, ce se vor găsi la cei arătați și care n-au fost însoțite de certificatul indicat, se vor confisca, iar contravenienții vor fi amendați și dați în judecată, conform legii.

Se reamintește, de asemenea, instituțiilor, că nu pot tăia porci decât la abatorul Municipiului.

Florică și Mihail Iordăchescu

—: proprietarii :—

DROGUERIEI „APOLLO”

Strada Regele Mihai 9.

urează onoratei sale clientele

An nou fericit!

Barbu & Comp.

S. A. R. Brașov, Piața Libertății, Nr. 29

Fierărie, articole tehnice, casnice și materiale de construcție, en gros și en detail,

dorește onoratei sale clientelă

An nou fericit!

Blănăria C. Pestrea

dorește

tuturor clienților,

SĂRBĂTORI FERICITE ȘI AN NOU FERICIT!

Prof. Sebastian Nicolau, soț, Radu, fiu, și Virginia Popescu, soră, în continuă așteptare a neuitatei lor

Ioana Nicolau

fostă profesoară de franceză la liceul Regina Maria din Cluj

anunță că serviciul religios al celor doi ani de dureroasă despărțire, a avut loc în ziua de 28 Decembrie 1943, la mormântul său din Cimitirul Groaveri-Brașov.

Vând motor pentru tăiat lemne cu 2 cilindri. Merge cu petrol și benzină. — Dăneș Ștefan, Cristian 706.

Tămăduți-vă cu AJUTORUL PIANTELOR DE LEAC!

● Puterea tămăduitoare a plantelor a fost observată din timpurile cele mai îndepărtate. Într'adevăr, Dumnezeu a pus minunate leacuri în florile, frunzele și rădăcinile plantelor ce cresc prin munți și pe câmpii.

● Din păcate, de cele mai multe ori, plantele au fost folosite fără pricepere.

● Povești bune pentru folosirea lor, precum și multe îndrumări către o viață mai sănătoasă găsiți în cele 80 de pagini ale broșurii No. 14, pe care o veți primi în câteva zile dacă trimiteți azi bonul de mai jos împreună cu 20 de lei în mărci postale către Laboratorul Vorel.

BON No. 12

pentru broșura nr. 14
Tăiați acest bon și trimiteți-l împreună cu 20 lei în mărci postale către LABORATORUL VOREL PIATRA-N.

Laboratorul VOREL Piatra-N.

România
Corpul Portăreilor Tribunalului Brașov
Dosar Nr. 610/1943

Publicațiune de licitație

Subsemnatul Eugen Vamino, portărel, aduc prin aceasta la cunoștință publică că în ziua de 4 Ianuarie 1944 orele 12 se vor vinde prin licitație publică judiciară în Brașov, Restaurant Hotel Romer averea mobilă a debitorului Gheorge Stănescu constând din un birou, un aparat radio, cinci fețe de mese și alte mobile, pentru încasarea creanței de 2000 lei și cheltuielii în sumă de lei 398 pentru despăgubirea creditorului Dr. Spiridon Bolta.

Licitația se va ține cu bani gata. Brașov la 20 Dec. 1943.

Portărel
Eugen Vamino

Abonaților

le aducem aminte că nu trăim din subvenții.

ROMANIA
Ministerul Justiției, Direct. Judiciară

Publicațiune

D-l Gheorghe T. Fleoarcă domiciliat în Brașov, Str. Spiru Haret Nr. 28 a făcut cerere acestui Minister de a fi autorizat să schimbe pe baza art. 10 numele său patronimic de Fleoarcă în acela de Florescu, spre a se numi Gheorghe T. Florescu.

Ministerul publică aceasta, conform art. 11, spre știința aceluia care ar voi să facă opozițiune în termenul și condițiunile prevăzute de alin. 11 al zisului articol și de art. 3 din legea asupra numelui din 8 Aprilie 1936.

Vase de cositor

farfurii, castroane, căni — înflorate — cumpără Muzeul „Astrei”-Brașov. De asemenea și orice obiect vechiu din industria casnică brașovenească (scheiană în deosebi).

TIPOGRAFIA

„ASTRA”

Execută orice tipăritură sau lucrare de legătorie

Telefon 1102

Aveți încredere într'o întreprindere curat românească.

Atelierele: Str. Lungă No. 1. (în curtea cinematografului „ASTRA”)

Poveste de Anul nou

Continuare din pagina 6-a

Dar omulețul nu vroia una ca asta. El spuse ceva, dar atât mă surprinse de mult glasul lui împede și puțin tremurat, că nu-mi mai putui înțelege cuvântul.

— Domnule, cumpără, te rog un fluer. Mi-e foame și n'am putut vinde nimica astăzi. Oamenii au avut alte cumpărături de făcut, că doară e anul nou. Cumpăra-mi-ai?...

Am simțit, dintr'odată, cum mă năpădește frigul. Și o duioșie adâncă îmi împăienjenii ochii.

— Cum, măi micule, tu n'ai mâncat astăzi?...

— Nu, domnule. De-amu mă duc încolo. Eu stau în Herăstrău.

Când m'am ridicat de pe bancă nu aveam alt gând decât să-mi golesc buzunarele în mânuțelul lui. Să-mi preschimb neaorocul într'o bucurie de copil stingher și înflăcănt.

— Uite, du-te de mănâncă..

Copilul rămase înlemnit. Cele câteva fluier ce le mai avea în straiță nu ajungeau nici pe departe valoarea banilor pe care i-i dădusem eu.

— Imi sta înainte încurcat, sfredelind cu ochii prin lumina săracă a fulgilor. Și imi întinse, apoi, întreg mănunchiul lui de fluier.

— Mi-ai dat prea mult...

Nu știu ce mi-a venit atunci.

Poate că omul din mine, care se chiroșise atâta vreme sub apăsarea nenorocului și a umilinței, se destinsese dintr'odată, umplându-mi pustiul de până atunci.

Am plâns deasupra căciulei lui moștești, făcând să i se topească tot omătul din țugui și de pe umeri.

Și am plecat împreună, cu inima înzdrăvenită și cu gândul întors înspre zările anului care venea.

În noaptea aceea, odăița mea din strada Tomnei a găzduit și a fost pârtașă la cel mai minunat ospăț.

Căci negustorul meu de fluier și de noroc, puiul de moș cu buzunarele umplute de zăpadă

și cu stomacul gol, avea o poită nebună de ceaiuri calde și de povești. Altceva nici n'aș fi avut de unde să îi dau.

În urma lui, am găsit, ascunse în puicul mesei, toate cele opt fluier învrăstăte cu jar, și o mireasmă de suflet sănătos și dărz, din care mă mai cuminec, uneori, și astăzi.

Muncitori sunt toți cei care prin muncă cinstită câștigă existența lor și a familiei lor.

Muncitor este acela care muncește pământul (agricol), acela care muncește în atelier, fabrici, mine, (industrial) și acela care muncește cu condeiul (intelectual).

Așa înțelege „Muncă și Lumină”.

Înfrățirea și conlucrarea tuturor va întări neamul.

A mai trecut un an...

Continuare din pag. 6-a

Iar singurul mare tălc al nopții de obștească petrecere, este bătrânețea care se apropie.

— Ia du-te, mă frățioare, de caută hârtluța pe care o prigonirăm azi noapte. Iar de nu o vei mai găsi, atunci du-te de-o ia din calendarul cel nou. O vei găsi atdoma, acolo. Am să scriu în fruntea ei cele două cuvinte de adineori. Și la flecare prilej, dar mai cu oseblire în noaptea cea sturlubatică a anului nou, am să o privesc ca pe-o icoană, și am să plâng deasupra adevărilor ce-am însemnat pe chenarul ei.

Citiți și răspândiți Pagina muncitorului

A v i z

Cărțile, revistele, manuscrisele de articole și scrisorile destinate „Foi pentru minte, inimă și literatură” se vor trimite la adresa d-lui Gh. Tulbure, Brașov, str. Dorobanților 13.

Dr. Ungureanu Valeriu

chirurg primar al spitalului „Gh. Mărzescu” — Brașov, s'a reîntors de pe zonă și își reia consultațiile în Str. Sft. Ioan 21

Informațiuni

Abonamente de primăvară

Uzinele Metalurgice Unite, București	Lei 50.000
Direcțiunea Silvică și a Domeniilor U. D. R. Oravița	„ 10.000
Subsecretariatul de Stat al Cultelor și Artelor, București	„ 10.000
I. M. D. Intreprin- derile Metalurgice Dunărene, București	„ 3000
Constantin Bursan, București	„ 2000
Inspector general Ghe- orghe Rânzescu, Bu- curești	„ 1000
Nicolae Costea, avocat, București	„ 1000
Dr. Ioan Bianu adv. Blaj	„ 500
S. Dumitrescu-Militari București	„ 1000
D-na Florica Iordă- chescu, Brașov	„ 1000
N. N. Brașov	„ 500
Lăzărescu Octav, Bu- curești	„ 500
Giurca Augustin, Măureni	„ 350

Baleful vienez

In seara de 22 cor. a avut loc în sala „Astra” reprezentația ansamblului de balet dela Reichshochschule für Musik din Viena. O notiță a programului preciza că această școală de dans artistic se reazimă pe trei elemente principale: dansul clasic, dansul german și dansul vienez. In cadrul lor, cele cinci dansatoare care formau ansamblul au prezentat diverse numere pe muzică de Beethoven, Händel, Mozart, Brahms, Dvorak, J. Strauss, Granados și Salmhofer, vădind, ca orice realizare germană, o perfectă coeziune și o minuțioasă punere la punct a celor mai mici amănunte. Tinerețea și grația dansatoarelor, cât și bogăția și varietatea costumelor, au contribuit de asemenea la frumosul succes al spectacolului.

Posturi vacante la Inspectoratul Muncii Brașov

Inspectoratul Reg. al Muncii Brașov aduce pe această cale la cunoștință amatorilor că la Oficiul de plasare din Brașov sunt vacante: 1 subșef de birou fr. gradație, 2 impiegati cu 2 gr. Menționăm că pentru ocuparea postului de subșef de birou se cer cel puțin 8 clase de liceu.

Relațiuni se pot primi dela Inspectoratul Muncii Brașov, Str. Nicolae Iorga Nr. 24 în toate zilele de lucru în orele de birou 8—14.

Aviz

Se aduce la cunoștință că din cauza greutăților de aprovizionare, la Cabana U. A. B. de pe Piatra-Mare nu se servește mâncare.

Cronica Războiului

Evenimente importante în 1943

Spațiul nu ne permite o recapitulare amănunțită a evenimentelor din timpul anului 1943. Enumărăm întâmplările mai importante, politice și militare.

Capitularea Italiei „Republica fascistă”

D-l Mussolini a fost înlăturat în urma votului marelui Consiliu fascist, fiind pus în minoritate de moțiunea susținută printre alții și de contele Ciano, pe atunci ambasador pe lângă Sf. Scaun. Răspunderea politică și militară a fost asumată de Regele Victor Emanuel, iar șelia guvernului a fost încredințată mareșalului Badoglio. Noul guvern s'a declarat dela început împotriva fascismului. Partidul fascist a fost dizolvat, iar numeroase personalități politice au fost arestate și puse sub control averilor. Nu mult după aceasta, în Italia de nord s'a format un guvern fascist al cărui șef a devenit — după eliberarea de către parașutiști germani — d-l Mussolini, care a luat apoi o serie de măsuri menite să regrupeze forțele militare și politice ale Italiei libere. Printre persoanele arestate de noul guvern care a proclamat „Republica fascistă”, este și fostul ministru de externe Ciano. Imediat după capitulare, Italia rămasă credincioasă Regelui a declarat război Germaniei.

Conferența dela Moscova

care a urmat celei dela Casablanca și a întrevederilor dela Quebec și Washington, dintre d-nii Roosevelt și Churchill, a fost cel de al doilea important eveniment politic care avea să culmineze apoi cu întrevederile dela Cairo și Teheran. La conferența dela Moscova au participat d-nii: Eden, Cordell Hull, Molotov, precum și cei doi ambasadori sovietici, Litvinov la Washington și M. M. Litvinsky la Londra. Presunerile făcute de cercurile politice internaționale privitoare la hotărârile luate în această conferență au rămas în picioare chiar și după publicarea comunicatului oficial care preciza următoarele: Scurtarea duratei războiului; coordonarea tuturor eforturilor militare pe toate fronturile; organizarea, în cadrul unei acțiuni tripartite, a epocii de acum și până la terminarea războiului; pregătirea pe temeiul unor principii generale a epocii de după pace; recunoașterea Austriei ca stat independent, condiționată de atitudinea poporului austriac; introducerea unui regim democratic în Italia și înființarea a două comisii tripartite, una mediteraneană și alta cu sediul la Londra care se vor ocupa de problemele politice actuale și viitoare. La întoarcere d-l Eden a avut o întrevedere cu d-l Menemencioğlu, ministrul de externe turc, fapt care a determinat pe d-l von Pappen, ambasadorul Germaniei la Ankara să plece la Berlin pentru a-și face raportul.

La Cairo și Teheran

au avut apoi loc conferențele d-lor Roosevelt și Churchill. În prima localitate cu Ciang Kai Shek și Inonu, iar la Taebriș (Teheran) cu Stalin.

În prima conferență s'a hotărât lupta până la victorie împotriva Japoniei. La Taebriș au fost ratificate hotărârile luate de cei trei miniștri de externe în conferența dela Moscova și în același timp a fost întărită încă odată certitudinea că Anglo-americanii au capitulat în fața sovieticilor. După întâlnirea din Teheran a avut loc întrevedere dela Cairo cu d-l Inonu președintele republicii turcești.

Pactul Beneș-Stalin

încheiat imediat după conferențele aliaților a interesat în mod deosebit popoarele din centrul și Sud-Estul continentului. Pactul prevede „o amicitie durabilă, ajutor reciproc și colaborare după pace”. El are o durată de 20 de ani și va fi prelungit automat cu încă 5 ani.

Moartea Regelui Boris

a fost un eveniment trist al anului. S'a constituit o regență formată din principele Ciril, d-l Filloff, fost președinte de Consiliu și d-l Misoff, fost ministru de război.

Independența Birmaniei

proclamată cu asentimentul Japoniei, a fost urmată de declarația de război pe care noul stat a făcut-o Angliei și Americii.

În legătură cu Asia răsăriteană se cade să amintim și de acordul intervenit între Japonia și China naționalistă, acord prin care se retrocedează Chinei naționaliste drepturile administrative asupra concesiunii internaționale Shanghai, fără compensații.

Aniversări

Finlanda și-a serbat 25 de ani de independență. Cu acest prilej au avut loc mari manifestații în care s'a oglindit dorul de libertate și luptă împotriva celor care vor să subjuge iară poporul finlandez.

De asemenea s'a aniversat pentru a 25-a oară victoria lui Kemal, victorie care a introdus în Turcia spiritul civilizației apusene.

Generalismul Franco conduce destinele Spaniei de 7 ani.

Evenimente militare

În ziua de 13 Mai, după două luni de lupte grele, trupele germano-italiene, care se mai găseau în Africa de Nord, au capitulat. Odată cu trupele a fost luat prizonier și generalul de armată von Armin.

Odată terminată campania din Africa, aviația aliată a început un bombardament violent împotriva insulelor Pantelleria, care a capitulat la 12 Iunie din cauza lipsei de apă și de provizii; la 14 Iunie a depus armele și garnizoana insulei Lampedusa. De asemenea au fost bombardate localități din Sicilia și Sardinia. Sub protecția aviației și a vaselor de război trupele anglo-americe au debarcat pe coasta de sud a Siciliei în dimineața zilei de 9 spre 10 Iulie. Luptele au durat până în ziua de 16 August când s'a anunțat capitularea Siciliei. Ultima debarcare aliată în peninsula Calabria, la Sud de Reggio, a determinat pe mareșalul Badoglio să capituleze. Trupele germane au procedat la desarmarea soldaților italieni și au ocupat pozițiile strategice din Italia de nord, Albania și coasta Adriaticei, după care a urmat ocuparea Romei și a orașelor Milano, Turin, Padua, fortăreața Polo etc. Neapole a fost ocupat de aliați la finele lunii Septembrie, după care a urmat ocuparea Corsiciei.

În momentul în care întocmim această cronică se dau lupte grele de-a lungul șoselei ce pleacă din regiunea Monte Casino spre Nordul Italiei.

Activitatea aviației

a fost foarte intensă. Regiunea Ploști — Câmpina a fost bombardată de aviația anglo-americană. Sofia a fost bombardată în două rânduri, iar asupra

de Mardare Mafescua

orașelor italiene și a celor germane, dar în special a Berlinului, s'a abătut un adevărat dezastru.

Frontul din răsărit

a cunoscut cele mai grele lupte. Începând dela sfârșitul anului 1942, în luna Noembrie, trupele sovietice au început ofensiva de iarnă în regiunea Donului și spațiul dintre Don și Volga, precum și în spațiul Kalinin, Riev, Toripeț și lacul Iimen. Trupe considerabile au fost trimise în luptă de către sovietici în sectorul Veliki Luki. Trupele germane depuneau eforturi pentru a para loviturile. Atacurile sovietice erau îndreptate în marele cote al Donului și la Stalingrad. În Caucazia se dădeau lupte înverșurate. Ocuparea Stalingradului reprezenta pentru sovietici o pierdere enormă. Transporturile pe Volga erau în nesiguranță. În cele din urmă Veliki Luki a fost evacuat. „Tactica mobilă” a fost adoptată de comandamentul german. În ultimele zile ale lunii Ianuarie trupele germano-române se aflau într-o luptă disperată în încercuirea dela Stalingrad. Ele au refuzat de două ori să se predea. În ziua de trei Februarie, lupta a încetat. După căderea Stalingradului ofensiva sovietică a devenit tot mai aspră. În timpul iernii au fost ocupate pozițiile până la linia: Orel, Kursk, Bielgorod, la est de Harcov. de-a-lungul Donețului și gura Donului, până la peninsula Taman.

Lupta a devenit dărză la capul de pod Cuban, la Novorostsk, la gurile Donului și în regiunea situată la Nord de Kursk. În fața acestei situații comandantul german a adoptat tactica „desprinderilor metodice” și a ordonat evacuarea Rostovului, Vorosilovgradului, Harcovului etc. Rezistența germană a determinat pe sovietici să ceară aliaților crearea celui de al doilea front.

După ofensiva de vară sovieticii au schimbat, pentru derută, de mai multe ori centrul lor ofensiv. La sfârșitul lui August acțiunea defensivă germană mergea dela Tangarog la Leninograd.

În ultimile zile atacurile sovietice se dau în sectorul Kiev, acolo unde trupele germane au recucerit orașul Jitomir și se află în plină ofensivă. De asemenea sovieticii n'au slăbit atacurile pentru nimicirea capului de pod dela Nicopol care zădărnicește multe din planurile lor. Trupele române și germane din Crimeea au anihilat toate atacurile sovieticilor.

La sfârșit de an, când evenimentele politice și militare au consumat atâta energie și au stins sute de mii de vieți tinere, Papu Plus al XII-lea a adresat lumii un mesaj de pace, far d. Roosevelt, într'un discurs rostit în ajunul Crăciunului, a relevat că drepturile fiecărei națiuni, mari sau mici, trebuie să fie respectate și păstrate cu tot atâta ardore cu care sunt apărate drepturile fiecărui individ în republica nord-americană

„GAZETA TRANSILVANIEI”

Redactor responsabil
ION COLAN

Redacția și Administrația
BRAȘOV
B-dul Regele Ferdinand No. 12
TL 1513

Abonamentul anual Lei 400
Autorități și Societăți Lei 800
Membrii „Astrei” din
comunele jud. Brașov
și refugiații săteni din
Ardealul de Nord Lei 200